

El sentit absolut

ALBERT JANÉ

Un bon nombre dels verbs dits transitius no poden prescindir, en cap cas, del seu complement d'objecte, dit directe o acusatiu. Representat, en principi, per un sintagma nominal, quan n'hi ha una referència anterior (l'antecedent) es representa per un pronom feble –designació a la qual actualment molts lingüistes prefereixen la de clíctic– o, en alguns casos, per un pronom fort precedit per una preposició. Aquest és el cas de verbs com *abonar*, *abraçar*, *absorbir*, *amagar*, *banyar*, *clavar*, *defensar* i molts i molts més. Però també hi ha força verbs transitius que es poden usar amb sentit o valor absolut, és a dir, desproveïts de complement d'objecte (directe), en construccions com són ara les següents:

En els exemples següents, l'ús absolut amb què s'usen certs verbs en principi transitius és ben habitual:

- [1] Aquest ganivet no talla.
- [2] Crec que amb aquest reforç aguantarà.
- [3] Qui avisa no és traïdor.
- [4] No se saben estar de robar.
- [5] Aquestes pinces no agafen.
- [6] Qui busca troba.
- [7] Li agrada massa castigar.
- [8] Unes olives per a acompanyar.
- [9] Aquest color taca.
- [10] És un tint que deixa.

Força sovint, els verbs usats en sentit absolut duen un modificador, generalment un quantificador, una expressió temporal, aspectual, locativa, etc.:

- [11] Mana més la secretària que el director.
- [12] Demanen massa.
- [13] Aquesta maleta no pesa gens.
- [14] A Mas Valls cullen abans de la Mercè.
- [15] Rentem el divendres.
- [16] Maten el dilluns.
- [17] Aquests no perdonen mai.
- [18] Vigilen contínuament.

- [19] El vermell pinta malament.
- [20] En aquesta casa enterren a Organyà.

Alguns verbs transitius, com *saber* o *aprofitar*, són avui usats per molts amb valor absolut o, si es vol, intransitivament, és a dir, desproveïts de complement d'objecte (directe), en construccions com són ara les següents:

- [21] Els ho van preguntar però van dir que no *sabien.
- [22] *Aprofitem per a comunicar-vos la data de la reunió vinent.

Però també som molts a considerar inadmissibles aquestes construccions i a propugnar les solucions següents:

- [23] Els ho van preguntar però van dir que no ho sabien.
- [24] Ho aprofito (o bé aprofito l'ocasió) per a comunicar-vos la data de la reunió vinent.

Hi ha alguns casos especials, com els imperatius (que tenen tendència a tenyir-se de valor exclamatiu) o certes definicions de diccionari, en què trobem usats amb valor absolut molts verbs que normalment no l'admeten:

- [25] Acosta, acosta!
- [26] Va, enceneu!
- [27] Que avala (DIEC, s.v. *avalador*).
- [28] Que mortifica (DIEC, s.v. *mortificant*).
- [29] Intèrpret vocal o instrumental que acompanya (DIEC, s.v. *acompanyant*).

Alguns verbs, com és ara *aparcar*, duen el que en podríem dir un complement específic inherent a la significació del verb, el qual, per tant, admet d'ésser sobreentès:

- [30] Vam aparcar el cotxe dos carrers més enllà.
- [31] Vam aparcar dos carrers més enllà.

En lloc de *aparcar* es pot usar, amb un significat pràcticament idèntic, el verb *deixar*:

- [32] Vam deixar el cotxe dos carrers més enllà.

Però com que *deixar* té un significat molt més extens que *aparcar*, no és pos-

sible elidir-ne el complement i recórrer a una solució anàloga a [31].

En el cas dels verbs intransitius però que s'usen habitualment amb un complement d'objecte indirecte o datiu, la seva elisió no afecta la gramaticalitat de la construcció, i es limita a una reducció de la informació:

- [33] Són coses que no agraden.
- [34] Fa dies que no en sé res; qualsevol dia telefonaré.
- [35] No convé que ho sàpiguen.

Una terminologia tradicional, de la qual encara no hem sabut prescindir, ens fa anomenar també verbs intransitius aquells que demanen (o que a cops exigeixen) un complement d'objecte regit per una preposició (essencialment, *de*, *a* i *en*), que hom posa, així, en peu d'igualtat amb aquells que no admeten (o no exigeixen) cap complement d'objecte, els quals són anomenats a vegades verbs intransitius purs. Així, en principi, *adonar-se* (del detall), *accedir* (a la petició) i *entossudir-se* (en una idea) són assenyalats generalment amb la mateixa etiqueta que *nèixer*, *plorar* o *dormir*. El fet, però, és que els verbs *adonar-se*, *accedir* i *entossudir-se* s'usen generalment amb un complement d'objecte (del qual, en principi, no poden prescindir), representat per un grup nominal o un pronom fort introduït per una preposició o bé pels corresponents pronoms adverbials, *en* i *hi*.

- [36] No es van adonar de la situació.
- [37] Ara me n'adono, del disbarat que vaig fer.
- [38] Accedeixen a tot el que se'ls demana.
- [39] Són molt intransigents i no hi accediran.
- [40] Es van entossudir en la seva actitud.
- [41] Si s'hi entossudeixen no els ho trauràs del cap.

Com és ben sabut, i tal com s'ha dit i repetit moltes vegades, la inexistència, en castellà, d'unes formes pronominals equivalents als nostres pronoms *en* i *hi*, que es resol, molt sovint, en l'elisió del complement d'objecte preposicional, fa

que en català siguin també força freqüents aquestes elisions, en molts casos inadmissibles. En cap cas, doncs, no ens decidírem a admetre construccions com les següents:

- [42] *Els ho vam dir cinc vegades però s'han oblidat.
 [43] *És un cas que coneixen molt bé però no parlen mai.
 [44] *Per més que em passa no em sé acostumar.
 [45] *Si m'ho demanen a mi jo em negaré.
 [46] *Havien de començar avui però encara no s'han posat.
 [47] *Si ens han promès que pagarien bé hem de confiar.

Però convé advertir que la prevenció habitual contra construccions com les que acabem d'indicar porta algunes vegades a rebutjar també, indegudament, construccions ben legítimes amb el verb desproveït de complement d'objecte, perquè ha estat elidit, és a dir, perquè hi figura sobreentès, o perquè el verb hi és usat en sentit absolut. Tal com hem dit més amunt, quan ens referíem als verbs dits transitius, també en el cas dels verbs que ara prenem en consideració, els que demanen un complement d'objecte regit per una preposició, cal mirar-s'hi molt abans d'afirmar que un verb no admet l'ús amb valor absolut o amb el complement elidit o sobreentès.

Com es veu, fem aquí una distinció, que és purament teòrica, i que no fa tothom, entre el verb usat amb valor absolut (també es podria dir usat intransitivament) i amb el complement d'objecte elidit o sobreentès. La comparació de dos verbs com *adonar-se* i *queixar-se* pot ésser molt útil pel que fa a tot el que acabem de dir. Efectivament: tant *adonar-se* com *queixar-se* demanen un complement d'objecte regit per la preposició *de* (i substituïble pel pronom *en*), però gosaríem afirmar que *adonar-se*, si no ens surt de trascantó cap cas molt especial, no es pot usar mai sense aquest complement, i *queixar-se*, en canvi, admet tant l'elisió del complement com el valor absolut, tal com mostren els exemples següents:

- [48] Si em fan esperar gaire em queixaré.
 [49] Tu sempre et queixes, i a mi, en canvi, no m'agrada queixar-me.

En l'exemple [48] hi ha, clarament, un complement elidit o sobreentès, «del

fet que em facin esperar», i no seria gens estrany, en la pràctica de la correcció de textos, que algun corrector es decidís a incorporar-hi el pronom *en*, tal com caldria en els exemples [42] i [43], esmena, però, que en aquest cas seria totalment innecessària. En canvi, no és de creure que cap corrector, per inflexible que fos, tingués la temptació de fer una esmena semblant en l'exemple [49], en què no hi ha cap complement elidit o sobreentès: el verb *queixar-se* hi és usat, totes dues vegades, en sentit absolut.

Vegem, encara, com uns exemples més, els verbs *convidar*, *resignar-se* i *reeixir*, que són verbs de règim preposicional però que es poden usar amb valor absolut o amb el complement elidit:

- [50] No hi vaig anar perquè no em van convidar (DGLC, s.v. *convidar*).
 [51] És una gran desgràcia però cal resignar-se (DGLC, s.v. *resignar*).
 [52] M'importava reeixir (Jordi Sarsanedas, *Mite del doblatge*).

La llengua, que té recursos per a tot o que, en tot cas, en té més del que molt sovint tendim a creure, té, també, els necessaris per a poder usar amb valor absolut aquells verbs que, en principi, només es poden usar amb un complement d'objecte. El recurs, en aquest cas, consisteix en l'ús de sintagmes de valor general o neutre, que permeten que el verb es realitzi d'acord amb les exigències sintàctiques que li són pròpies i, alhora, sense que comporti cap addició de significat. Aquestes sintagmes són, generalment, *tot*, *res*, *les coses*, *els detalls*, *el fet*, etc., amb l'anteposició de la preposició que convingui:

- [53] Ells s'adonen de tot i els altres no s'adonen de res.
 [54] No és cap babau i s'adona de les coses.
 [55] Es fixa en tots els detalls.
 [56] No parlen mai de res.
 [57] Es riuen de tothom.
 [58] No creuen en res.

De fet, aquest recurs gramatical és igualment normal i possible en l'ús dels verbs transitius:

[59] Ho aprofiten tot.

[60] No veuen res.

Com és ben sabut, el verb *veure* (així com els altres verbs de percepció, com *sentir*, *clissar*, *tocar*, *palpar*...) és un verb transitiu que esdevé intransitiu amb l'adjunció de certes partícules pronominals: *hi* o el conjunt *s'hi*. Però també escauria de plantejar-se si al costat dels usos intransitius de *veure*, és a dir, *veure-hi* i *veure-s'hi*, seria així mateix vàlid l'ús de *veure* amb valor absolut, en una frase com *Miren molt però no veuen*. Ens sembla en tot cas inqüestionable que, si no admetíem una frase com la que acabem de transcriure, no s'hi hauria de veure una de tantes omissions indegudes del pronom *hi*, cosa que es resoluria en una correcció indeguda: *Miren molt però no hi veuen*. L'esmena adequada, si creïem que calia, seria la que donaria el resultat següent: *Miren molt però no veuen res*. Recordem, a aquest propòsit, el títol del llibre de memòries de l'escriptor Avel·lí Artís i Gener (*Tísner*): *Viure i veure*.

Cal tenir en compte, d'altra banda, que alguns verbs i, especialment, locucions verbals ofereixen una certa resistència a la representació per mitjà d'un pronom feble del seu complement preposicional. És el cas de *dignar-se*, *tardar*, *trigar*, *tenir temps*, *tenir humor*, *tenir pressa*, *estar a punt*, etc.:

- [61] Haurien de venir però no es dignaran.
 [62] Havia d'arribar a les sis però encara trigarà.
 [63] M'agrada molt llegir però no tinc temps.
 [64] No es van barallar però van estar a punt.

En un cert nombre de casos, els verbs usats absolutament adquireixen un significat molt especialitzat i, a més, no s'usen en tots els modes i temps del paradigma verbal:

- [65] El seu germà beu («abusa de les begudes alcohòliques»)
 [66] Em vaig abstenir (en una votació).
 [67] És bo però no mata («no és sinó moderadament bo»)
 [68] Aquest peix ja canta («és peix passat»)
 [69] Diu que anar al Liceu vesteix («dóna prestigi»). ♦

